

Szabó (Bancsik) Ágnes

Skandináv irodalmi hatások Magyarországon

A skandináv irodalom nem teljesen ismeretlen a németes olvasottságú magyar középosztály műveltebb köreiből, tudnak az eredetmondákról, ismerik az ógermán hősköltészetet. A XIX. század derekán Szendrey Júlia Andersent fordít, Győry Vilmos a svéd költőket. Később, az 1880-as évektől kezdve megjelenik az európai színpadon Strindberg és Ibsen, s ami ott megjelenik, az rögtön felébreszti a magyar közönség érdeklődését is. A magyar szabadságharc és kisebbségi viszonyok viszont Ibsen és Bjørnson figyelmét keltik fel, nem véletlenül, hiszen néhány évtizeddel azelőtt Norvégia maga is a függetlenségért küzdött a dán uralom alatt. A dán Jacobsen költészetének olvasói vannak Magyarországon. Hamsun hamarosan a realistákkal szemben fellépő új irodalom képviselője lesz nálunk is. A skandináv irodalom elsősorban német közvetítéssel került Magyarországra. A német lapok beszámolóiból, a könyvkiadásokból, s a Burgtheater előadásaiból ismerték meg az újonnan megjelent műveket s így közölték a magyar lapok. De óhatatlanul feltámadt az igény a fordításokra, kezdetben a színdarabok, később, amikor a skandináv kultúra már különböző úton-módon beszivárgott a Monarchia életébe, egyéb irodalmi, közöttük a rövid elbeszélői műfajok is olvasóközönséggel bírtak magyar nyelven. A skandináv irodalom népszerűsítéséért különösen sokat tett a dán Georg Brandes, akit Egon Friedell (Egon Friedmann, 1878-1938) osztrák filozófus, a szerk.) találóan „az európai irodalom egyetemes ügynökének”, „irodalmi kingmakernek” nevez, aki „kitűnő szimattal bírt kora progresszív erői iránt, feltárta Európa számára hazája gazdag irodalmát, s fordítva, eljuttatta Skandináviába az európai kultúra áramát. Az 1891-ben induló Élet című folyóirat különös figyelmet szentelt az északiaknak. Diner-Dénes József főszerkesztő maga is levelezésben állt Brandes-szal, aki 1900-ban látogatott először Magyarországra. Bár eredetileg „az olvasásról” szólt volna előadása, de a nagy érdeklődésre való tekintettel Ibsenről beszélt és a közönséget hamarosan megnyerte mind az elmondottakkal, mind pedig személyes fellépésével. Másnap a Budapesti Napló meg is jelentette az előadás teljes szövegét, és Ibsen népszerűsége még tovább nőtt. A Hét (1900.13.) a magyarországi kritika feddésére használja fel a látogatást. „Brandes tanulmánya az új magyar kritikára nézve nem lenne haszon nélkül való. Az ő munkássága művészi és művelődésigazságokat rejt.” (Ibsen 1891-ben járt Magyarországon. Bár látványos fogadtatásban részesült, s Alexander Bernát kitűnő tanulmányt jelentetett meg róla A Hétben, ugyanabban a számban a meg nem értés is tanúskodott Ibsen ellen: fantáziátlansággal vádolja, szemben a magyar irodalom kisebb „genie”-jével, de nagyobb képzelőerejével – 1891.17.) A „nagy áramlatok” ebben az időben magukkal hozták és ismertté tették a dánok, a svédek, a norvégok irodalmát. „Az északi irodalom jelenléte – Brandes munkáitól függetlenül is – növekedésnek indult. Természetesen már a századforduló előtt is léteztek magyarra fordított skandináv művek, de Brandes látogatása után számuk megsokszorozódott.” (ford. Sz. Á.)

Hogy minek tulajdonítható ez az élénk érdeklődés, több szempontból magyarázható. Az irodalommal csak közvetve összefüggő érdekesség – több tanulmányíró akkor is, később is tesz rá utalást – az egymással kölcsönös függésben lévő skandináv államok és a soknemzetiségű, Ausztria-központú Monarchia helyzete közötti hasonlóság. Norvégia sok évszázad után 1814-ben kerül ki a dán uralom alól, hogy azután rögtön a svéd hegemónia kebelezzze be. Svédországnak – a napóleoni háborúk után – Finnország helyett nyugati szomszédjával kellett beélnie. Uniójukat 1905-ben számolták fel, csak azután, hogy Dánia 1903-ban visszaadta Izland függetlenségét. A Hét rendszeresen tudósított az eseményekről, II. Oszkár svéd költő-király uralkodásáról, a dán udvar konzervativizmusáról, a norvég függetlenségi mozgalomról és az angol VII. Edward dán vejének a norvég trónra való kerüléséről is. A geopolitikai hasonlóság olyan tényező, amely első sorban a magyar közönség gondolkodásába lopta be magát. Európa figyelme inkább a félreeső vidékek egzotikumára, s nem utolsó sorban az onnan megmegmutató „genie” miatt fordult a skandináv országok felé. Az általános utazási kedv az utókor szerencséjére együtt járt a naplóiírás, útijegyzet-írás korábban is űzött szenvedélyével, s e beszámoló rendszerint nyomtatott formában is megjelentek. Magyar utazók igen sokan jártak ekkor Dániában, Norvégiában, Svédországban; Zsuzsanna Bjørn Andersen többeket is említ, s közöttük is kiemeli például a jogász-politikus Szász Zsombort és a műkedvelő műfordító feleségét Szász Elzát, akik közösen hódoltak a skandináv kultúra iránti szenvedélynek, s amíg előbbi az északi alkotmányos monarchia intézményét tanulmányozta, utóbbi bekapcsolódott a Svédországban megismert Ellen Key révén a korabeli feminista mozgalomba, s aktívan érdeklődött az irodalom iránt is. Férjével együtt levelezésben állt Brandes-szel, s hosszabb skandináviai kinntartózkodásuk után 1907-ben már itthon segédkeztek a dán irodalmár második látogatásának előkészítésében (ebben nagy része volt az Ibsen fordító Jászai Marinak, és Lenkei Hedda színésznőnek is). Születtek tudományos útinaplók is, mint például a Chermel Istváné, aki többek között, Hermann Ottó nyomán, a Tromsøya sziget madárvilágát tanulmányozta. De születtek színes „úti emlékek” is, mint például egész korán egy bizonyos Bulyovszky Lilla tollából, aki részletes és jó megfigyelésen alapuló úti beszámolóját lengyel társnőjének romantikus történetével fűszerezte meg. (norvég kiadása: *Reiseminner fra Norge*, Pax Forlag 2000, ford. Fáskesti Mária, a szerk. megj.) Olyan jellemzések, amilyeneket ő írt, később is gyakran kerülnek ki az utazók keze alól. Ezekben megpróbálják megfejteni a vidékek és az ott élő emberek – közép-kelet-európai szemmel nézve mindig is talányos – természetét. A dánokban „mesterkéltnyugalmat”, „komolyságot” látnak, a norvég ember „példánya az egyszerűségnek és a becsületességnek”, a svéd „mozgékony nép, nem ok nélkül nevezik magukat az észak franciáinak”. Bár a megfigyelések az érdeklődésnek megfelelően mások és mások, van néhány közös vonás, amely a „skandináv jelenség” néven összegzőzhető a köztudatban: az abszolutizmuson belül is megnyilvánuló demokratizmus, a szabadság különböző formáinak az érvényre jutása, az életmód és az emberek egyszerűsége, higgadsága, az a praktikus attitűd, amelyet a kívülről értékelhet északi hűvösségként, de ami inkább az udvariasság és a „be-nem-avatkozás” józan politikája, de nehéz helyzetekben biztos

segítségére számíthat az oda látogató. „Általában kétlem, hogy bármely országban a szabadság minden tekintetben annyira tény és valódi legyen, mint Dániában, valamint Svédországban és Norvégiában is.” A kiegyensúlyozottság, a mérsékelt-ség látszata imponáló lehetett a forgalmas, zsúfolt, ügybuzgó Monarchiából, Nyugat-vagy éppen Dél-Európából nézve. Amit az angoloknál csak a viktoriánus kor társadalmi kényszere alakított ki, az az északi embernek a legbelsőbb természetéből fakad. S ez az emberi természet nem független attól a természettől, amiből a skandinávok bőven kaptak: a zord hegyek, a nagy vizek, a tél kegyetlensége. A rövid, enyhe nyarak melankóliája nem csak az ott élő költőket ihlették, megindították az Európa más tájain élők fantáziáját is. Ibsen darabjai közismerten Norvégiában játszódnak akkor is, amikor a drámairó már rég önkéntes száműzetésben él. Más országok szerzői nem ritkán az északi sziklás hegyek fenyveseit szövik elbeszéléseikbe. A spleen, a lélektani elemzés, a férfi és nő kibékíthetetlen ellentéte, a századvég novellairodalmának jellegzetes témái hangsúlyossá válnak egy ilyen háttér előtt. Azonban a társadalmi konfliktusok ábrázolására ritkábban választják ezt a helyszínt, a „mintaállamokba” helyezve ellentmondásosan hatna egy ilyen problémafelvetés, még akkor is, ha létező dolgokról van szó.

A dán és a norvég művészet elsőbbségét emelhetjük ki a hozzá hamarosan felzárkózó svédde szemben. George Brandes nevezte „modernista áttörés”-nek („gjennombrudd”) azt a realista-naturalista fellendülést, amely mindhárom országban jelentős művészeket teremtett és jelentős művekre adott ösztönzést. Dániában megelőzte ezt egy általános gazdasági fellendülés, amely a mezőgazdaság fejlődésének volt köszönhető. Bár a baloldali parlament és a konzervatív kormány ill. a király között állandósultak az ellentétek, ebben az időben alakult meg a szociáldemokrata párt, és a két ellenzéki tömörülés együtt több olyan intézkedést vitt végbe, amely a társadalmi-szociálpolitikai téren jelentős lépésnek számított (önkormányzati jogok, biztosítás, nyugdíjrendszer, stb.). Ha a társadalmi és politikai ellentétek és botrányok nem is voltak kiküszöbölhetőek, megnyílt az út egy radikálisabb társadalomkritika kibontakozása előtt. „Az eleinte szűk társadalmi bázisról induló brandesianizmus, a francia és orosz realizmus-naturalizmus példával, végre „belülről nyitott ajtót” a honi bezártságra és önelégültségre, s a lényeges társadalmi problémák ábrázolásának követelményével fél évszázadra alkotott esztétikai vezérfonalat.” Ennek jegyében hozott létre jelentős prózai életművet J. P. Jacobsen, a kritikai-realista H. Pontoppidan, vagy G. Wied a naturalista-groteszk elbeszélő. H. Bang regényeiben, novelláiban „a tárgyilagosság látszatát a külsőségességig, egyfajta jelenetezett behaviorizmusig” fokozta. A „népi áttörés”-t megelőző újrromantikának jelentős alkotói a Tårnet c. folyóiratban jelentették meg műveiket. A népi hagyományt az új áramlatokkal ötvöző csoportosulás vezéralakja pedig a J. V. Jensen volt, s hogy az általa felvetett problematikára nálunk is volt érzékenység, azt a A Hétfen tőle közölt fordítások is jelzik. M. Andersen Nexő már a munkásréteg kérdéseit veti fel olyan formában, mint az előbbieké a szegényparasztság helyzetét.

A norvég irodalomban szintén a gazdasági változások, s az ebből következő társadalom-szerkezeti átalakulások indukálták egyrészt az irodalomban a romantikus témáktól és kifejezőmódoktól a társadalmi kérdések felé fordulását,

másrészt a közönség összetételének és elvárásainak a módosulását. Hiszen a korábban meglehetősen elmaradott agrártársadalom kapitalizálódásával – más európai országokhoz hasonlóan – felgyorsult a társadalmi mobilitás, kezdetét vette a polgárosodás folyamata, de az eltérő örökség miatt ez sajátosan „norvég módon” ment végbe. „Skandináviára a kapitalizmus viszonylag lassabb ütemű fejlődése jellemző, s ennél fogva a skandináv kispolgárnál nagyobb az ellentét az illúziók és saját helyzete között, mint más országokban” — idézi Hermann István „Az emberi szellem felháborodása” című tanulmányát Balogh Anikó.

Az átrétegződés a társadalom „állományának” módosulása tehát a művelődés-, műveltségeszemély megváltoztatásához is vezetett, ez mégsem ment végbe olyan ütemben, hogy a nagy realisták, közöttük Ibsen, osztatlan és egyértelmű elismerésben részesülhettek volna. A realisták indulását előlegezte meg Camilla Collett munkássága, akinek romantikus nőábrázolásai már társadalombíráló, realista-gyanús ábrázolás szintjére emelkedtek. B. Bjørnson munkássága – ugyanúgy, mint Ibsené – a nemzeti romantikában gyökerezik, történelmi tematikája vezette saját korának társadalmi problémáihoz. Prózájában a paraszt- témájú elbeszélésekben talált önmagára, de ennél is jelentősebb az az aktuál-politikai és irodalmi tevékenység, amelyet a demokratizálódás élharcosaként cikkei, röpiratai, előadásai révén fejtett ki nem csupán, s elsősorban nem norvég vagy skandináv kereteken belül gondolkodva, hanem Európára is kitekintve (jellemző: amíg Ibsen annak idején a magyar szabadságharcot dicsőítő verset jelentet meg, addig, jóval később, már a Monarchia időszakában, Bjørnson – nem kevés indulattal – a szlovákokat elnyomó magyarokról, az áldatlan nemzetiségi helyzetről ír). Ibsent azért szokás Bjørnson után emlegetni, mert, bár közel egyidőben indultak, arra az időre, amikor előbbi életműve legprogresszívebb, legnagyobb hatással bíró darabjait alkotta, utóbbi már nem tudott felmutatni áttörő alkotásokat, tevékenységét leginkább közéleti szerepében fejtette ki. Ibsen kiszabadulását a romantikus kötöttségek alól, mint több más honfitársa számára is, leginkább a hosszas olasz- és németországi tartózkodása segítette elő. Az addig vajúdos és válsággal küzdő író korábban is meglevő néphagyomány-tisztelete, patriotizmusa, individualizmusa mellé fokozatosan zárkóztatta fel a realista ábrázolás eszköztára. Az igazi váltás A társadalom támaszai 1877-es megjelenésével következett be. A kapitalizmus erkölcstelensége, a nők problémás helyzete itt jelenik meg a korábbi művekhez képest legteljesebben, s immár az Ibseni realista prózaiság hangján. Első analitikus drámájában (Nóra) a cselekményépítés múlt és jelen feszültségét használja ki, miközben szembeállítja egymással a kicsinyes férfitársadalmat a női társ magára ébredő individualizmusával. A Kísértetekben elmélyülnek a konfliktusok, és – alapos társadalomkritikával társulva – megjelenik a természet, a hagyomány illetve a modernség ellentétének ábrázolása. A realista írásmód remeke A vadkacsa, amelyben „az elidegenedés elől hátráló szimbólumtechnika” még inkább elmélyíti az élet összetettségének, rétegzettségének valóságyszerű megjelenítését, s a „többdimenziós” megértés lehetőségét nyújtja. Mindehhez társulva a párbeszédetek polifóniája fontos szerepet kap a léttapasztalatok és létlehetőségek összeegyeztetlenségéről szóló Rosmersholmban. A Hedda Gabler szintén a „nő” drámája, az emancipáció nagy „ébredési” korszakában legalább olyan európai visszhangot

keltett, mint a mára már klasszikusnak tekinthető Nóra. Késői műveiben az önreflexió uralkodik. A Solness építőmester, a Kis Eyolf, a John Gabriel Borkman és a Ha mi, holtak feltámadunk az idős Ibsen szimbólumokkal, egzisztenciális-esztétikai felismerésekkel telített darabjai közé tartoznak. Nagy hatásúak voltak Ibsen lírai alkotásai, bár nem valószínű, hogy a színdarabok nélkül is annyi fordítást értek volna meg. Bár Ibsent nem a prózaírók között tartjuk számon, említését nem kerülhettük meg, hiszen eszme- és hatástörténeti szempontból a legkiemelkedőbb jelentőségű skandináv alkotó.

A. Kielland a modern északi családregény megteremtője, aki „kiváló stílusú elbeszéléseiben és regényeiben átfogó képet festett szülővárosa (..) társadalmáról, a társadalom átrétegződéséről” s külföldön is nevet szerzett alkotásaival. J. Lie regényei Kiellandéhoz hasonlóan a norvég otthonokat mutatják be, a hétköznapi életet, enyhe iróniával. E négy norvég író mellett szokás még említeni A. Garborgot, aki vidéki témájú műveiben a parasztság talajvesztésének veszélyére figyelmeztet. Későbbi, naturalista műveiben pedig – mind témában, mind pedig eszközeiben – már a századvégi európai áramlatokhoz kapcsolódott. Ezekben a klasszikus életművekben találkozunk tehát először a nemzeti realizmus társadalmi célpontú megnyilvánulásaival. Ebben az időben Norvégiában „a szellemi életet az állami bürokratikus intézmények, az egyház, az iskola és bizonyos társadalmi konvenciók elleni harc határozta meg. Nem véletlen, hogy minduntalan felbukkan a lelkész, mint irodalmi figura. A másik központi alak a polgári család asszonya, leánya. Sorsuk, társadalmi státusuk, lehetőségeik felmutatása a legfontosabbnak tűnő irodalmi feladat. Északon a polgári házasság intézménye lett a társadalmi méretű immoralitás jelképe. A férfi és nő kapcsolatában megnyilvánuló kettős erkölcs az új társadalom lényegének érzett képmutatás jelképe lett. A nő előtérbe kerülése természetesen azt is mutatta, hogy a szellemi-kulturális közéletben egy addig passzív társadalmi réteg jelent meg, amely az emancipációért folytatott harcában a progresszív szellemi impulzusokra érzékenyen reagáló új olvasóközönset jelentett.” A sajtóságos norvég polgári realizmust követte az 1880-as évek vége felé kibontakozó naturalizmus, és néhány évre rá a neoromantika korszaka. A társadalmi erőkből való csalódottság, a dánhoz hasonlóan hamis illúziókat keltő baloldali kormány szereplése pesszimista színezetet adott az új áramlatoknak. A naturalizmus felhasználta az örökléstant (A. Skram), és különös módon közvetlen átjárást jelentett az impresszionizmus felé (a „krisztianiai bohémek” naturalistának vallották magukat, de lapjukat Az impresszionista címen adták ki). Az újromantika tagadta az egzakttságot, azt hirdette, hogy „kiszámítható jellemek, típusok helyett irracionális impulzusok, érzések felvillanását, az egyéni tudaton túli világot kell megragadni.” Ezt az irányt képviselte ebben az időszakban Knut Hamsun, és H. E. Kinck. Utóbbi elbeszélései, novellái – finom lelki megfigyelések, érzelm-ábrázolások révén – a paraszti- és hivatalnokrétegek közötti szociális és kulturális ellentétet, a régi uralkodó osztály felbomlását jelenítették meg. T. Andersen munkásságában is keverednek a realista és a romantikus kifejezési módok. A realista, naturalista, újromantikus áramlatok néha egymásnak ellentmondóan, de szinte egyidőben érvényesültek: tükrözték a kor ellentmondásosságát is. Ibsen

szimbolista darabjait például már joggal tehetjük az újromantikus hatás időszakára.

A fentiekben külön tárgyaltuk Dánia és Norvégia irodalmát, de köztudott, hogy a kulturális „átjárhatóság” a skandináv államok között még nagyobb volt, mint a politikai, vagy gazdasági. ”A norvég irodalom éppoly kevésbé választható el a dántól, mint a holland festészet a belgától. Norvégia mindenestül a dán kultúra vonzásköréhez tartozik, hiszen a XIV. századtól a bécsi kongresszusig politikailag is hozzá volt csatolva. Az egyház, a törvényhozás, a művelt rétegek nyelve több száz éven át a dán volt, s az újraélesztés kísérletei csak a XIX. században kezdődtek el, amikor a norvég népnyelv elemeivel gazdagították a dán irodalmi nyelvet. Ibsen és Bjørnson norvéggal átírtak dán nyelven írtak.”

A svéd irodalom skandináv szomszédaihoz képest kissé későn bontakozott ki, de mivel a politikai és társadalmi viszonyok és változások nagyban meggyeztek a másik két országgal, a „modern áttörés” Svédország határait is elsoodorta. Dániában és Norvégiában viszonylag korán meghíusult a skandinavizmus, a sorsközösség felvállalásának eszméje, Svédországban viszont az Európához való felzárkózás jelszava volt. Ezt a későromantikus tendenciát segítette felszámolni elsősorban Ibsen és Bjørnson műveinek megismerése. A naturalizmus és a szimbolizmus közötti átmenetet tette egyenletesebbé a nagy hatású A. Strindberg, akinek életműve egyértelmű lázadás a berögződött társadalmi szerepek ellen. Erőteljes stílusa, szubjektívizmusa, naturalista-prózai beszédmódja megsokszorozza hatását. Drámáiban, e „pokoli lélekszemléken” állandó szerepet kap a nő, akit leszállítva minden eszmény magaslatáról naturalisztikus alapossággal boncol. A nőemancipáció ellenében ironikus-szatirikus, de mélyen tragikus szemléletének alanyául teszi meg a nőt. A szerelemben megbúvó gyűlölet és önzés, férfi és nő állandó harca, a kommunikáció lehetetlensége hatja át számos darabját, s közben „olyan dimenzióba vezet, melyben a hagyományos drámai kellékeket az expreszszionizmus logikájához hasonló álom-fantázia-félelem pillanatnyi impulzusai rendezik újra.” Nincsenek már állandó jellemek, csak „amorf, változó figurák”. A skandináv irodalmakban – egész Európára nézve – különösen érdemes szerep jutott a férfi és a nő konfliktusának ábrázolására. A századforduló időszakának – bizony mondhatjuk – Strindberg legjelentősebb, más társadalmi problémákat is magába olvasztó írásai e témakörben születtek. A Hétben megjelent legtöbb elbeszélés, novella, legyen az bármilyen nemzetiségű író írása, közvetlen vagy közvetett módon, ezt a témát nem kerüli el. Strindberg (drámai és prózai) munkásságával egy időben megalakult egy realista írókból álló társulás, amely „A fiatal Svédország” elnevezést viselte (1882-1888). Közöttük volt G. af Geijerstam és O. Levertin, utóbbi néhány év múlva egy ellenkező áramlat jegyében működött tovább. A svéd újromantikát képviselte V. von Heidenstam, nála később klasszicizáló stílusjegyek mutatkoztak. Strindberg mellett a svéd próza legismertebb alakja Selma Lagerlöf. Újromantikus regénye (Gösta Berling, 1891), a nemzeti hagyományt vitte be az irodalomba, erkölcsi üzenete az önzetlenség eszményét hirdeti, mint a későbbi, tankönyvnek szánt Nils Holgerson (1906-1907) is. A gyermekirodalom és a feminista mozgalom alakja volt Ellen Key, aki elkötelezetten foglalkozott a család-, a gyereknevelés-, a nő- és anyaszerep problémájával is. Realista és

újromantikus átmenetet mutat fel H. Soderberg, aki az urbánus irodalom képviselője volt. Jelentős újromantikus író volt még P. Hellström is.

A skandináv irodalom elsősorban német fordításokon, közvetítőkön keresztül jutott el Európa országaiba, így Magyarországra is (sőt, Amerikába, s fokozatosan a világ minden tájára). Annak ellenére, hogy az irodalmi ügynök szerepét betöltő Brandes franciául tartotta előadásait (Brandes állítólag nem szerette a német nyelvet. A Hét cikkírója szerint ez növelte a népszerűségét, de „értettségét” nem, a németes műveltségű, magyar anyanyelvű hallgatóság előtt. Magyarországi rajongóival viszont német nyelven levelezett a dán irodalmár.) Magyarországon az első Ibsen-recenzió szintén német közvetítésnek köszönhető, „nem az aradi magyar Ibsen-bemutatóhoz kapcsolódik, hanem A vadkacsa és a Rosmersholm 1887-es német kiadását méltatja. Ibsen nem Norvégiában alapozta meg első sikereit, hanem Németországban és Dániában. Sokat köszönhetett német kiadójának, Friedrich Hegelnek (és a koppenhágai Gyldendal kiadónak – Sz.Á.), másrészt a kor híres irodalomtörténészének, Georg Brandesnek.” – írja Balogh Anikó, a norvég-magyar recepciótörténeti munka szerzője. De ugyanakkor Bjørn Andersen munkájából azt is tudjuk, hogy a skandináv irodalmi hatások szaporodásával megnőtt a kedv a skandináv nyelvek, elsősorban a dán elsajátítása iránt. (Magyarországon Szász Elza, Jászai Mari, Görögné Beke Margit és még sokan mások fordítottak skandináv műveket, utóbbi volt az első, aki irodalmi szinten fordított norvégból. Neki köszönhetjük többek között Hamsun regényeinek magyarra való átültetését.)

(Részlet Szabó (Bancsik) Ágnes A skandináv irodalom fogadtatása Magyarországon a századfordulón c. szakdolgozatából. Károli Gáspár Református Egyetem Budapest 2004)

Szabó (Bancsik) Ágnes önmagáról

1972-ben születtem, Ibrányban nőttem fel, Debrecenbe jártam (egészségügyi) szakközépiskolába, Budapestre egyetemre. Angol-magyar szakon végeztem. A középiskola után Debrecenben norvég fiatalokkal együtt önkéntesi munkát láttam el, majd egy fél évig ugyanezt végeztem a norvégiai Hamarban a

Keresztény Ifjúsági Egyesület (KFUK / KFUM) keretein belül.

Az egyetem elvégzése óta Szentendrén nevelem gyermekeimet és tanítok.